

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 7.

LETNIK XXVII.

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**

V LJUBLJANI, DNE 15. JULIJA 1926.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA: Načelstveno poročilo o poslovanju Zadrugne zveze v l. 1925. — Priznanje Zvezi, zadrugam in zadrugarjem. — Mednarodna zadrugna trgovina. — Načrt zakona o neposrednih davkih. — Vprašanja in odgovori. — Zadrugništvo. — Gospodarstvo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 7, l. 1926.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Izredni občni zbor Mlekarske zadruge v Vodcah, r. z. z o. z., se bo vršil v nedeljo dne 25. julija 1926, ob 4. uri pop. v dvorani Kat. doma v Vodcah. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1925. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Sprememba pravil. 6. Volitev načelstva in nadzorstva. 7. Slučajnosti.

VII. redni občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Radovljici, r. z. z o. z., se bo vršil dne 25. julija 1926, ob 8. uri v zadrugnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1925. 3. Čitanje revizijskega zapisnika. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Raki, r. z. z n. z., se bo vršil v nedeljo dne 25. julija 1926, ob 3. uri pop. v župnišču. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1925. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Suhorju, r. z. z n. z., se bo vršil dne 8. avgusta 1926, ob 3. uri pop. v zadrugni pisarni. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1925. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Poročilo o izvršeni reviziji. 7. Slučajnosti.

Redni občni zbor Gospodarske zadruge »Naša Sloga« v Ljubljani, r. z. z o. z., se bo vršil dne 25. avg. 1926, ob 2. uri pop. v zadrugnih prostorih Poljanski napis 10. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1925. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega zapisnika. 5. Podelitev prokure. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Kostanjevici, r. z. z n. z., se bo vršil v nedeljo dne 25. julija 1926, ob 15. uri v društveni dvorani. 1. Branje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrjenje rač. zaključka za l. 1925. 4. Poročilo o izvršeni reviziji. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Leskovici, r. z. z n. z., se bo vršil 26. julija 1926, ob 8. uri v uradnem prostoru. 1. Poročilo načelstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za leto 1925. 3. Sprememba pravil. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Ambrusu, r. z. z n. z., se bo vršil dne 1. avgusta 1926, ob 3. uri pop. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev še ne odobrenih računskih zaključkov za leto 1924 in 1925. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Stavbinske zadruge »Lastni dom« v Trbovljah, r. z. z o. z., se bo vršil dne 25. julija 1926, ob 4. uri pop. v društvenih prostorih. 1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1925. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Stopercah, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. julija 1926 po sv. maši v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje rač. zaključka za l. 1925. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti. 5. Sprememba pravil.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Kamnici pri Mariboru, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. julija 1926, ob 8. uri zjutraj v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje rač. zaključka za l. 1925. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Guštanju, r. z. z n. z., se bo vršil v nedeljo dne 25. julija 1926, ob 9. uri dop. v dvorani gostilne Lečnik. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1925. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Razno.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Sv. Knižgundi na Poh., r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. julija 1926, ob 1. uri pop. v prostorih posojilnice. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje rač. zaključka za leto 1925. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Sprememba pravil. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Posojilnice in hranilnice v Sv. Križu pri Litlji, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. julija 1926, ob 3. uri pop. v društvenih prostorih pri Sv. Križu. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1925. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega strojnega društva v Blatni Brezovici, r. z. z o. z., se bo vršil v nedeljo dne 25. julija 1926, ob 4. uri pop. v Blatni Brezovici hišna št. 10. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1925. 3. Volitev nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12.50 Din.
 Cena inseratov po dogovoru. — Izlaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Načelstveno poročilo o poslovanju Zadružne zveze v l. 1925.

Če vam podajamo sliko o poslovanju Zveze v letu 1925, mi dovolite, da za uvod kratko očrtam razmere v gospodarstvu in na denarnem trgu, v katerih smo poslovali.

Likvidnost in znižanje obrestne mere.

V prejšnjih letih tako občutno pomanjkanje gotovine je v l. 1925 ponehalo. Industrija, obrt in trgovina so začele pristopati k redukciji in likvidaciji obratov, deloma so morale celo v konkurz. Visoka obrestna mera in visoke državne dajatve so povzročile nerentabilnost in jih prisilile k čim večjemu odplačilu visoko-obrestnih kreditov, deloma celo k popolni likvidaciji. Odtod velika likvidnost denarnih zavodov v l. 1925. Visoka likvidnost pa je sama od sebe dala možnost in voljo denarnim zavodom, da pritisnejo na obrestno mero hranilnih vlog in jo kolikor mogoče znižajo.

Denarni zavodi so začeli sami uvidevati tudi nevdržnost pretirane obrestne mere za kredite in so začeli popuščati tudi pri obrestni meri za kredite, seveda ne v enaki meri, kakor so bili potlačili navzdol obrestno mero za vloge.

Naraščanje hranilnih vlog

Kljub znižanju obrestne mere pa hranilne vloge v l. 1925 niso začele padati, temveč so še znatno rastle. Poglavitni vzrok je ta, da se je vsled znatne stabilizacije dinarja dvig-

nilo zaupanje ljudstva v naš dinar. Tekom prvega polletja 1925 se je namreč dinar dvignil. Ko je 2. januarja 1925 v Curihu stalo 100 naših Din še 7.93 švic. frankov, je koncem prvega polletja stalo 100 dinarjev že 9.20 šv. fr. Približno na tej višini se je držal dinar do konca l. 1925. Ta približna stabilizacija je utrdila zaupanje v dinar, kar je prišlo do izraza v večjem veselju do varčevanja in v naraščanju hranilnih vlog.

Dočim se je izvršilo znižanje obrestne mere za vloge dogovorno in enotno, se je začela obrestna mera za kredite diferencirati primerno solidnosti debitorja. Prvovrstne tvrdke so mogle dobiti proti koncu l. 1925 kredit že tudi izpod 14%, dočim se je od manj solidnih zahtevalo še vedno do 20 in tudi nad 20 odstotkov. Tu se je jasno pokazalo, v koliki meri je v obrestih danes zapopadena tudi premija za riziko.

Zveza in znižanje obrestne mere.

Zadružna zveza je pristopila k dogovoru bank za znižanje obrestne mere za vloge, ki se je s koncem l. 1925 maksimirala s 5% za nevezane, s 7% za vezane vloge. Zveza je smatrala svoj pristop k dogovoru bank za znižanje obrestne mere za neobhoden in to z zadružnega, socialnega in tudi splošnega gospodarskega stališča. Naše kreditno zadružništvo bi delalo proti svojemu namenu in bi

izgubilo pravico do obstoja, ako ne bi z vsemi sredstvi skrbelo za cenen kredit kmetu in obrtniku. Zadrufna načela so velevala Zvezi ne le pridružiti se gibanju za znižanje obrestne mere, ampak to gibanje z vsemi sredstvi pospeševati in mu stopiti na čelo. Če je kreditno zadružništvo nastalo kot reakcija proti denarnemu in blagovnemu oderuštvi ter kot organizirana fronta za samopomoč in vzajemnost gospodarsko šibkih, ali naj se sedaj, ko je nekoliko močnejše, ko pa je potreba njegove zaščite in njegove pomoči še veliko večja, izneveri svojim ciljem in se iz zaščitnika šibkih izprevrže v organiziranega oderuha? **Vsled pretirane obrestne mere je hiralo vse naše gospodarstvo. Kdor resno hoče ozdravljenje gospodarstva, mora popreči in nič manj resno hoteti znižanje obrestne mere.**

Za koliko smo šli navzdol?

Dočim je Zveza v poslovno leto 1925 stopila z 8%-no obrestno mero, za vezane vloge celo z 9 in 10%-no obrestno mero, je začela poslovno leto 1926 s 5%-no, za vezano največ 7%-no obrestno mero. Vsled tega je sorazmerno znižala tudi obrestno mero za kredite od 10 na 8% in to v času, ko velja pri bankah še srednja obrestna mera za kredite 16%. Zveza se torej zadovolji pri upravi zadružnega denarja z razliko do največ dveh procentov.

Dočim se je celo pri zadrugah marsikje uveljavil profitarški duh, je Zveza krepko stala za zadružna načela, za zdravo zadružništvo in zdravo gospodarstvo. In Zveza more danes z veseljem ugotavljati, da so z malenkostno izjemo vse zadruge to njeno stališče in njeno delo priznale kljub hujskarnju in lažnjivim informacijam.

Težavni položaj kmeta.

Še težavnejši kot položaj trgovine, obrti in industrije pa je bil v l. 1925 položaj kmeta.

Razmere v kmečkem gospodarstvu so se fekom l. 1925 tako poslabšale, da se more upravičeno govoriti o **težki krizi kmetijskega gospodarstva**. Fiskalna carinska politika, več kot enako dobra letina v drugih državah in drago posredništvo prekupcev so vrgle cene kmetijskih pridelkov tako navzdol, da so cene kmetijskih pridelkov v primeri s cenami industrijskih izdelkov, zlasti pa s cenami gospodarskih potrebščin, ki jih mora kmet kupovati, katastrofalno padle. V ospredje je stopilo **vprašanje konkurenčnosti in rentabilnosti našega poljedelstva**, to tembolj, ker ga istočasno tlačijo visoke državne dajatve. Številne eksekucije in dražbe nepremičnin, ki polnijo predale uradnega lista, najbolj glasno govorijo o težkem položaju kmeta. Bati se je, da bomo prišli do položaja kakor pred pol stoletja, ko je davkarija sama na dražbi kupovala za smešno ceno kmetiska posestva.

Pri reševanju vprašanja rentabilnosti in konkurenčnosti našega poljedelstva je naloga zadružništva, da nudi krepko in dejansko pomoč kmetu, da ga združi za skupen nakup potrebščin ter za skupno predelavo in prodajo pridelkov brez dragega nepotrebne posredništva, zlasti pa da mu nudi ali potrebni produktivni kredit, ali potrebne skupne naprave za boljše in cenejše proizvodstvo kot so n. pr. stroji, električna sila, mlekarne, sušilnice itd.

Nezadružno stališče.

Priznati moramo, da so se naše zadruge svojih nalog do kmetijskega ljudstva v preteklem letu dobro zavedale in jih požrtvovalno izvrševale. Vendar pa opažamo, da se z gotove strani skuša zanesti med naše zadruge profitarški duh in se propagira misel, češ da je namen naših posojilnic čim ugodnejša fruktifikacija ljudskih prihrankov. Če se oprimejo naše posojilnice tega načela, potem bodo ljudski prihranki romali v najbolj

riskantna trgovska in industrijska podjetja, a se mnogokrat odtod ne bodo več vračali. Potem za kmeta ne bo več pri posojilnicah cenenega kredita, ampak le oderuški kredit. Potem tudi Zveza ali ne bo imela sploh nobenega združnega denarja ali pa bo morala dajati kredite zadrugam po bančnih in ne za polovico nižjih obrestih. Zadruginištvo na ta način pač ne bo izpolnjevalo svoje poglavitne naloge, pomoči šibkim s cenanim kreditom in vse različne podpore mu ne bodo izbrisale madeža izdajstva ljudskih interesov. Ravno v teh težkih časih je treba in bo še bolj treba izvrševati načelo: »kmetski denar kmetu, ljudski denar ljudstvu«.

Težave blagovnih zadrug.

Kakor je bilo preteklo leto ugodno za kreditne zadruge, tako je bilo neugodno za blagovne zadruge, ki so vsled dviga dinarja in padca blagovnih cen izgubile veliko pri vrednosti svojih zalog. Pa tudi poslovodstvo pri marsikateri zadrugi ni bilo na mestu, kar je konjunktorno izgubo le še povečalo. Ravno pri blagovnih zadrugah se najbolj očitno kaže, kako važno in potrebno je, da nam združna šola iz kmetiskih sinov vzgoji dobre poslovodje in da se zadrugarji pri nakupu svojih potrebščin res obračajo le na svojo zadrugo.

Članstvo.

Število članic se je v teku l. 1925 znižalo od 502 na 497. Pristopilo je sicer k Zvezi 19 novih zadrug, toda istočasno je 24 zadrugam prenehalo članstvo. 16 jih je stopilo v likvidacijo, 7 jih je izstopilo prostovoljno in ena je bila izključena. Med novopristopivšimi je največ kreditnih, namreč 8, med onimi, ki so stopile v likvidacijo, največ konsumnih, namreč 5. Med prostovoljno izstopivšimi je 5 kreditnih.

Seje.

Zvezino načelstvo je imelo v preteklem letu 46 sej, širši odbor Zvezin pa dve seji. Obravnavale so se na sejah tekoče zadeve, največ pa revizijska poročila, krediti zadrugam, pritrditve za dovolitev kreditov in slično. Ravno kar se svoječasnega sklepa Zvezine skupščine tiče, da je namreč za posojila nad Din 12.500 potrebna pripritev Zvezinega načelstva, bi bilo zelo potrebno, da mnoge posojilnice ta sklep bolj vpoštevajo, ker bi bilo potem manj preobremenjenih posestev in bi tudi v manj slučajih morali poroki plačevati za dolžnikovo lahkomišljenost in nemarčnost.

Revizije in bilance.

Revizij se je izvršilo v preteklem letu 234 in sicer 144 v ljubljanski oblasti, 86 v mariborski in 4 v Hrvaškem primorju. Število revizij kaže, da je Zveza v tem oziru storilo svojo dolžnost, ker je revidirala 47% svojih članic.

Bilance je Zveza sestavila v Ljubljani 105 zadrugam, pregledala pa 65 zadrugam. Od tega je bilo v pisarni v Ljubljani sestavljenih 73 bilanc, na sedežu zadrug pa 32 bilanc. Pododbor Zveze v Mariboru je sestavil 91 bilanc, pregledal 32 bilanc. Celokupno je torej Zveza sodelovala pri sestavi 196 bilanc, pregledala pa 97 bilanc.

Pisarna in tajništvo.

Na Zvezo je došlo v l. 1925 9953 dopisov, odposlanih je bilo 9161 dopisov. Poleg tega je bilo razposlanih 16 okrožnic, deloma na vse zadruge, deloma na gotove vrste zadrug v skupnem številu 3331. Naš pododbor v Mariboru je sprejel in odposlal skupaj 1137 dopisov.

Tajništvo je pomagalo članicam v vseh zadevah z davčnimi, sodnimi in političnimi oblastmi in nudilo tudi vso pomoč pri ustanavljanju novih zadrug.

Denarno poslovanje.

Promet v l. 1925 je presegel že 638 milijonov dinarjev. Denarno poslovanje se je vršilo tako, da je Zveza še isti dan, ko je prejela od zadruga naročilo, že tudi do 9. dop. pri poštni hranilnici zadrugam naročene vsote nakazala. Potem, ko je v zadnjem četrtletju tudi za vrednostne pošiljatve stopila v veljavo poštinska prostost, so se vsa vrednostna pisma odpravljala še isti dopoldan, ko je prišlo naročilo od zadruga.

S promptnim poslovanjem in s poštinsko ugodnostjo smo že precej splošno doslegli to, da zadruga držijo v blagajnah le

malenkostno gotovino in vsled tega ne zgublajo na obrestih.

Zveza je samo na proviziji poštni hranilnici plačala v preteklem letu 19.982 Din, dasi se je vsled poštinske prostosti denarnih pisem v zadnjem četrtletju ta provizija že znatno znižala.

Revizije, število sestavljenih bilanc, odposlana in prejeta pisma ter visoki denarni promet kažejo, da je razmeroma maloštevilno uradništvo vršilo v polni meri svojo dolžnost.

(Dalje prih.)

Priznanje Zvezi, zadrugam in zadrugarjem.

Glavni Zadružni Savez, čegar revizor ing. Varga je izvršil pri Zadružni zvezi v času od 26. aprila do 31. maja t. l. revizijo in pri tem dobil vpogled v delo in stanje ne le Zveze same, ampak tudi njenih članic, je skupno z revizijskim poročilom poslal spodnje pismo za glavno skupščino Zadružne zveze. Sklepe, ki jih pismo vsebuje, je uprava Glavnega zadružnega saveza napravila na podlagi podrobnega poročila, ki ga je podala revizija o delu in stanju Zveze ter njenih članic. Radi važnosti jih objavljamo doslovno vsem zadrugarjem.

No. 352. Beograd, 17. junija 1926.
Frankopanova 15.

Zadružna zveza

Ljubljana.

Slavna glavna skupščina!

Srčni bratski zadružni pozdrav!

Na podlagi revizije Vaše cenjene Zadružne zveze v Ljubljani, ki jo je izvršil naš revizor v času od 26. aprila do 31. maja 1926, Vam sporočamo v vednost tole:

1. Zadružna zveza v Ljubljani se je odlično iskazala v težkih razmerah splošne gospodarske krize, katera je zlasti vplivala na gospodarstvo v prvem razdobju, na katero se je nanašala naša revizija.

2. Veliko pohvalo zaslužijo zadruga in zavedni zadrugarji, ki so s svojim delom pomagali, da je zadružno varčevanje še bolj napredovalo.

3. Posebno pohvalo zasluži kreditna politika Zadružne zveze, ker je pomagala zadrugarjem s kreditom po najugodnejši zadružni obrestni meri, katero je bilo v danih razmerah mogoče določiti.

4. V vseh smereh zadružnega dela se vidi prava zadružna vestnost in vzajemna zadružna pomoč.

S srčnim zadružnim pozdravom
za upravo Glavnega zadružnega saveza:
**Glavni Zadružni Savez u Kraljevini Srba,
Hrvata i Slovenaca**
Beograd.

Expres!

Dr. Ljudevit Prohaska, l. r.

Mednarodna združna trgovina.

Sedaj je prišel čas, ko mednarodna združna trgovina ni nobena utopija več, stopila je v dobo udejstvitve. Dokaz temu je spis znanega švedskega trgovskega zadrugarja Andersa Hedberga »Mednarodna združna trgovina«, ki je izšel lani v par izvodih v strojepisu. V trgovini tega spisa nisi mogel dobiti. Spis je dobil v roke profesor Totomianz in ga je objavil. Hedberg kot praktičen zadrugar ne popisuje samo sedanje mednarodne združne trgovine, temveč stavi na tem novem polju tudi zanimive predloge.

Ugotavlja, da so se v zadnjih letih medsebojne zveze različnih združnih velenakupovalnih družb relativno zelo razvile. Že leta 1908 je osnovala angleška velenakupovalna družba eksportni oddelek, ki je imel namen, da zbudi zanimanje združnih organizacij v drugih deželah za nakup blaga, ki ga je prodajala centralna organizacija angleških zadrug. A zunaj v svetu ta oddelek ni zbudil posebnega zanimanja, razmeroma slab je bil odmev, in so imeli menda po kratkem času namen, da ga opustijo. Pa ga le niso, oddelek je delo nadaljeval, in to delo je doseglo v letih po vojski že prav velik obseg. Eksportne ideje so prešle tudi v druge dežele, napravil se je mednarodni odbor, v katerem so sedeli zastopniki velikega števila evropskih velenakupovalnih družb. Ta odbor si je nadel nalogo, da študira vprašanje mednarodne združne izmenjave blaga, in je v aprilu 1920 sklenil resolucijo, naj vsaka nakupovalna družba napravi eksportni oddelek. U prvi vrsti zato, da dobi pripravno prodajo za produkcijski previšek, ki bi pri posameznih podjetjih lahko nastal. Nadalje so pozvali priključene velenakupovalne družbe, naj pošiljajo statistične podatke o nakupu inozemskega blaga na centralno pisarno, ki

so jo uredili v Manchestru na Angleškem. — To mesto igra v mednarodni trgovini sploh veliko vlogo; prim. naš članek o Adamu Smithu —. Zanesljivih številk o tej stvari žal nimamo. Edini zaključek, ki ga moremo iz vposlanih podatkov ugotoviti, je ta, da različne združne centralne organizacije brez dvoma že sedaj eksportirajo na leto blaga za veliko milijonov dinarjev.

En slučaj naj nam osvetli stvar od nekatere drugih strani.

Starejša finska velenakupovalna družba je zgradila pred par leti tovarno vžigalic. Ko je tovarna nekaj časa obratovala, so opazili, da velikost podjetja in tehniški način izdelovanja ne omogočita nobenega zadovoljivega gospodarskega uspeha, ako se produkcija izdatno ne pomnoži. Ker je bila možnost pomnožene prodaje med lastnimi člani že popolnoma izrabljena, so se zatekli k izhodu, da so iskali prodajo v tujih državah. Med drugim so se obrnili tudi na več združnih centralnih organizacij in posrečilo se jim je, da so nekatere od njih zainteresirali za finske vžigalice. Danes proda finska centralna organizacija več kot polovico svojih vžigalic v tujino. Z združnega stališča je Hedberg proti eksportu finske tovarne vžigalic, ki je bila ustanovljena od finske velenakupovalne družbe. Po njegovem mnenju moti tak eksport združno produkcijo drugih dežel. Za možno pa ima na primer otvoritev čistilnice olja na Južnem Francoskem po kakšni mednarodni velenakupovalni družbi. Prav tako pripravno za takšno velenakupovalno družbo je tropično blago, kakor kava, čaj, neizčiščeno olje, dišave itd., ker je dotična carina finančna carina in ima enostavno obliko obdavčenja.

Preden pa začnemo z mednarodno združno produkcijo, moramo ustanoviti na-

kupovalne agenture. »Taka mednarodna zadružna agentura bi imela nologo, da si polagoma pridobi zastopstvo za vrsto res prvorazrednih, življenja zmožnih produkcijskih tvrdk v takih panogah, v katerih imajo zadružne gospodarske organizacije skladne koristi, to se pravi, v prvi vrsti v panogi kolonialnega blaga. V tej izmeri, kakor bi se temu zadružnemu podjetju posrečila pridobitev takšnih agentur, bi začelo konkurirati z zasebnimi agenturnimi tvrdkami, ki imajo sedaj narodne velenakupovalne družbe za svoje odjemalce. Samoobsebi je umevno, da bi v nobenem oziru ne bilo govora o kakšnem prisilnem nakupu. Prav tako, kakor lokalno konsumno društvo na prosto voljo lahko nakupuje pri privatnem grosistu ali pa pri zadružni centralni organizaciji, mora biti zajamčeno načelo prostosti tudi pri višjih enotah.«

Nato popisuje Hedberg mednarodno skandinavsko velenakupovalno družbo, ki že deluje. Leta 1918 so ustanovili švedsko zadružno, Kooperativa Förbundet. Istega leta so se sestali švedski, norveški in danski zastopniki zadružnega gibanja z namenom razgovora o možnosti, kako bi s skupnim naporom dosegli za zadružno gibanje več koristi. Razmotrivali so razne možnosti, govorili so o plovni družbi, o sadnih farmah v Kaliforniji itd. Zaključek je bil ta, da se jim takratni časi — takoj po vojski — za velike naložbe kapitala še niso zdeli dosti varni, in so načrte zaenkrat opustili. A pokopani niso bili, in sedaj spet govorijo o njih.

Obširna uporaba misli mednarodnih agentur bi tudi drugim zadružnim velenakupovalnim družbam prinesla lahko take koristi, kakor jih ima zadružno gibanje v Skandinaviji. Kajti mednarodno sodelovanje je dalo tekom petih let zadružništvu v Skandinaviji poseben prihranek v znesku enega milijona danskih kron, in je zato zelo verjetno,

da bi se enaki prihranki lahko dosegli tudi na drugih poljih evropskega zadružnega gibanja.

Dalje predlaga Hedberg, naj se skandinavski velenakupovalna družba tako preustroji, da bi se dalo njeno delovanje razširiti na večji prostor. Skandinavski velenakupovalna družba ima nakupovalni urad v Londonu. Ta urad bi lahko prevzelo večje, na novo ustanovljeno podjetje, in urad bi delo, ki ga vrši sedaj na račun skandinavskih dežel, tako razširil, da bi obsegalo tudi vse druge dežele, ki imajo zanimanje za nakupovalni urad v Londonu. Upoštevač vse okoliščine, pravi Hedberg, je še najbolj naravno, da otvori mednarodno zadružno podjetje najprvo pisarne v Londonu in v Hamburgu. Dokler izvaja podjetje samo agenturno delovanje, potrebuje seveda prav malo kapitala. A prav dobro in najbolj pripravno bi bilo, da se že v začetku določila pravila tako sestavi, da bi se prehod k več kapitala zahtevajočemu delovanju izvršil lahko brez prevelikih sprememb v ustroju podjetja. Vsak član naj bi podpisal delež ali več deležev po 1000 funtov = 275.000 dinarjev.

Trdili so, da se more po zgledu skandinavske velenakupovalne družbe ustanoviti Mednarodna velenakupovalna družba. Skandinavski družba je nekakšna nakupovalnica ali agentura in vsak njen član plačuje svoje lastne nakupe. V tem oziru je skandinavski družba enaka nakupovalnicam angleških in škotskih velenakupovalnih družb, ki same ne prevzemajo nobene odgovornosti, temveč delajo po predpisih in vodijo tako posle agenta. Predlog, naj bi Mednarodna velenakupovalna družba vršila podobne funkcije, se sedaj razmotriva in bo morebiti privedel do nadaljnjega razvoja.

Pri taki družbi, kakor je skandinavski, seveda ni onih ovir, ki bi se pojavile pri Mednarodni velenakupovalni družbi; saj imajo

člani skandinavske družbe iste potrebe in so valute v skandinavskih deželah precej stabilne. Mednarodna velenakupovalna družba na primer, ki bi delala nakupe na lastni račun, bi bila zakonito odgovorna za vse v imenu njenih članov izvršene nakupe; ti člani bi bili pa obenem člani 25 do 30 narodnih velenakupovalnih družb z različnimi in kolebajočimi valutami in silno različnimi potrebami.

Izmenjavo zadružnega blaga med zadrugami so zmeraj podpirali povsod — prim. tudi naš članek o zadružnem gibanju v Rusiji v zadnjem Nar. Gospodarju —, in zadruge so se dogovorile o lastnih pogojih razpošiljanja in plačevanja. Ta način ima že lepe uspehe; na primer pri prodaji sladkorja neke češke velenakupovalne družbe drugim takim družbam; pri prodaji finskih vžigalic angleški velenakupovalni družbi; pri prodaji belgijskih košar isti družbi; švicarskega kondenziranega mleka tudi tej družbi; dalje graha, mesnih konzerv in masti, kar je prodajala in prodaja nemška velenakupovalna družba; ali pa dežnih plaščev, čevljev, moke in koruze, kar je prodajala in prodaja avstrijska velenakupovalna družba; dalje volnenga in bombaževega blaga, čaja, dišav, mila, koles in raznih vrst olja, ki jih prodaja angleška velenakupovalna družba; surovega masla in ščetin iz Rusije na Škotsko itd.

Na koncu razprave priobči Hedberg tabelo mednarodne zadružne trgovine za leto 1923. Skupna svota nakupov v tem letu je znašala nad 29 milijonov funtov in se je sestavila takole:

Anglija	23,195.000 funtov
Škotska	1,932.000 „
Nemčija (3 meseci)	115.000 „
Švica	1,072.000 „

Češkoslovaška	674.000 „
Finska	865.000 „
Švedska	286.000 „
Norveška	198.000 „
Francija	429.000 „
Belgija	47.000 „
Holandska	66.000 „
Poljska	18.000 „
Latvija	156.000 „

Nad 10 milijonov funtov je v tej svoti blaga, ki so ga prodale zadruge; večji del so nakupile angleške in škotske velenakupovalne družbe v lastnih skladiščih v inozemstvu. Vrednost blaga, ki so ga prodale evropske velenakupovalne družbe drugim takim družbam, je znašala 183.000 funtov; od teh je prišlo 104.000 funtov na češkoslovaško velenakupovalno družbo, ki je prodala v prvi vrsti sladkor.

Od gori omenjenih 29 milijonov funtov pridejo na manufakturo in na tekstilje trije odstotki, na premog, stavbni les, mineralije in kemikalije dva, na živila in nasladila pa 95 odstotkov.

Pripomnimo, da tvori sledečih sedem živil in nasladil nad 70 odstotkov vseh nakupov:

Surovo maslo	5,214.000 funtov
Pšenica	5,018.000 „
Salo in slanina	4,682.000 „
Čaj	3,500.000 „
Sladkor	1,574.000 „
Kava	660.000 „
Riž	365.000 „
	21,013.000 funtov

Evropa da 37 odstotkov vseh nakupov, Amerika 38, Azija 17, Avstralija 5, Afrika 3.

Dajmo malo pomisliti, kako bi se dalo kaj podobnega napraviti pri nas.

Načrt zakona o neposrednih davkih.

Po dolgem obetanju je vlada slednjič vendarle predložila narodni skuščini predlog za enoten zakon o neposrednih davkih.

Ta načrt, ki se sedaj razpravlja v davčnem odboru narodne skupščine, uvaja sledeče davke:

1. na dohodek a) od zemljišča, b) od zgradb, c) od podjetij, obrtov in poklicev, č) od rent;

2. na dobiček podjetij, zavezanih javnemu polaganju računov;

3. na skupni dohodek.

Ti davki bodo v veliki meri posegali tudi v združeno življenje in zato se hočemo v naslednjem seznaniti z najvažnejšimi določbami, ki se tikajo združništva.

Glede zemljiškega davka odreja načrt, da ostane zemljiški kataster v onih krajih, kjer je že uveden, še naprej v veljavi in da se ima v njem označeni čisti prihod preračunati v dinarsko vrednost v razmerju 1 krona = 1 dinar. Toda ta katastrski čisti prihod se bo zamenjal z drugim, ki bo odgovarjal povprečnim gospodarskim razmeram v času od 1. julija 1925 do 30. junija 1926. To ocenjevanje bo izvršila posebna komisija, sestavljena iz članov iz vseh pokrajin. Ocenjevanje se bo izvršilo tudi za one kraje, kjer še nimajo zemljiškega katastra (Srbija, Črna gora, deloma tudi Bosna in Hercegovina). V roku 10 let se mora izdelati zemljiški kataster tudi za pokrajine, v katerih še ne obstoji.

Od tako ustanovljene davčne podlage bo znašal davek 20 odstotkov od katastrskega čistega prihoda. Višina davka bo odvisna torej od nove ocenitve čistega prihoda, kar je zelo pomanjkljivo, ker se bo vpošteval le dohodek enega leta in bo slučajna slaba ali dobra letina vplivala na odmero davka za dolgo vrsto let.

Zakonski načrt predvideva dve vrsti hišnega davka: od najemnine ali od najemninske vrednosti ter od števila sob. Za zadruga, ki imajo lastne zgradbe, bo prišel v poštev pač le najemninski davek, ki znaša 20% od letne dejanske ali procenjene hišne najemnine, toda se od te vsote poprej odbije v nekaterih večjih mestih za vzdrževanje, upravo in amortizacijo 20%, v manjših mestih in trgih 25%, v vaseh pa 30%. Potemtakem bo znašal hišni davek n. pr. v Ljubljani 16% kosmate najemnine, v manjših mestih in trgih 15%, v vaseh pa 14%. V tem oziru bi bile stavbe v naših krajih dokaj manj obremenjene nego sedaj.

Davek od rent bo po načrtu znatno višji nego sedaj in bi imel znašati:

a) pri obrestih hranilnih vlog pri denarnih zavodih, hranilnicah in zadrugah 10%,

b) pri ostalih obrestih in rentah pa 15%.

Davek na obresti hranilnih vlog, ki bi se kakor dosedaj plačeval potom odbitka, bi bil oproščen vseh samoupravnih davkov.

Najbrže bodo denarni zavodi tudi v bodoče plačevali ta davek iz svojega ter ga ne bodo prevalili na vlagatelje. Kar bodo na ta način izgubili, bodo nadomestili z višjimi obrestmi od posojil, oziroma bodo znižali obrestno mero za hranilne vloge.

Glede rentnega davka določa zakonski načrt neke olajšave. Tako bi ga bile povsem oproščene obresti hranilnih vlog pri poštni hranilnici, dočim bi se od obresti hranilnih vlog pri drugih denarnih zavodih, hranilnicah in zadrugah znižal do višine, ki bi se po potrebi in začasno odrejela s finančnim zakonom.

Davku na dobiček podjetij, zavezanih javnemu polaganju računov so podvržene delniške družbe, komanditne družbe na akcije, družbe z omeje-

nim poroštvom, rudarska društva, hranilnice in tudi zadruga. Oproščene so ga državna hipotekarna banka, poštna hranilnica, državna obrtna banka in direkcija za kmetijski kredit z njenimi pokrajinskimi zvezami in krajevnimi zadrugami.

Davčno podlago tvori po odredbah zakona proračunani dobiček enega leta po stanju, ki se kaže v bilanci, sestavljeni za poslovno leto pred davčnim letom.

Za prvo leto je davčna podlaga ista kakor za drugo leto in se davek predpiše v razmerju poslovne dobe. Dokler se ne ustanovi prva davčna osnova, plača podjetje davek le začasno, na podlagi 5% rentabilite od dejansko investiranega kapitala.

Kot vloženi kapital se smatra vplačana osnovna glavnic, splošni rezervni fond in vsi ostali lastni rezervni fond, prenešeni dobiček iz prošlega leta. Pri zadrugah se smatra kot osnovna glavnic vsota vplačanih deležev. V tem pogledu se zadrugam godi krivica, ker se stavijo v isto vrsto z delniškimi družbami, ki imajo visoko lastno glavnic, dočim tvorijo deleži pri zadrugah le majhen del investirane glavnic in obratnega kapitala.

Pri preračunanju davčne osnove (podlage) se ne smejo odbiti različni stroški podjetja, n. pr. neposredni davki z vsemi državnimi pribitki; neosredni davki z vsemi dokladami, ki jih je podjetje plačalo mesto svojih nameščencev; poslovna izguba predhodnega poslovnega leta; obresti lastnega kapitala (obresti deležev, rezervnega zaklada); darovi in nagrade nameščencem ali drugim osebam in vsakovrstni drugi podobni neobvezni izdatki, razun ako so v neposredni zvezi s poslovanjem in se gibljejo v običajnih mejah; dnevnice in druge slične nagrade članov načelstva in nadzorstva in ostalih uslužbencev; vsakovrstni odpisi in dotacije rezervnih zakladov izvzemši določene prime-

re. Ako bi se ti izdatki knjižili v breme dobička, se imajo dodati čistemu dobičku in tako pritegniti v obdavčbeno podlago.

Pač pa se morajo pri izračunanju davčne podlage med drugim odbiti: prenos v prejšnjem letu že obdavčenega dobička; dobiček onih predmetov, ki so že podvrženi kakemu drugemu davku, v vsoti, ki služi kot podlaga za predpis dotičnega davka; podpora države ali kakega samoupravnega telesa; izgube pri neizterljivih terjatvah; dotacija penzijskega zaklada za nameščence dotičnega podjetja.

Poleg teh odbitkov se priznavajo še: plačani posredni davki, takse, carine, davek na poslovni promet, samoupravne doklade, vse vrste zavarovanja proti škodi, pasivne obresti, najemnine, zakupnine in sploh vsi režijski stroški, ki so potrebni za doseg dobička.

Pri nabavnih (potrošnih) zadrugah, ki del prebitka ali ves prebitek po svojih pravilih dele med člane v razmerju nakupne cene, ni podvržen davku poslovni prebitek, oziroma del prebitka, ki se deli na ta način ter se tudi ne jemlje v poštev pri izračunanju rentabilite. To ugodnost pa uživajo nabavne (potrošne) zadruga le, ako po svojih pravilih: 1.) prodajajo redoma blago le svojim članom, 2.) na deleže ne plačujejo nobene dividende ali pa le tako, ki ne presega 6%; 3.) dajejo članom, ki imajo le en delež, ravno tako pravico do dividende kakor onim, ki imajo več deležev in tudi drugače enako postopanje z vsemi člani.

Vsi davčni zavezanci te oblike morajo na zahtevo davčne oblasti dovoliti vpogled v svoje knjige in račune; v protivnem slučaju se kaznujejo z globo 1000 do 10.000 Din in odredi davčna oblast predpis davka po svojih podatkih.

Pridobninski davek znaša (čl. 89):

a) pri industrijskih in rudarskih družbah

in zadrugah 15, 17, 19, 21, 23% odnosno 25%,

b) pri vseh ostalih podjetjih: 20, 22, 24, 26, 28%, odnosno 30% davčne podlage, ako rentabiliteta ne presega 10, 15, 20, 25, 30%, odnosno presega 30%.

Pri kmetijskih in obrtnih zadrugah (čl. 90) z neomejeno zavezo, osnovanih na poslovnih deležih, ako na poslovne deleže ne plačajo večje dividende od 8%, pri delavskih nabavnih (konsumnih) zadrugah, ako ne plačajo večje dividende nego 6% in pri nabavnih zadrugah državnih namoščencev, združenih v njihovo zvezo in pri zvezih, znaša davek a) 10, 12, 14, 16, 18%, odnosno 20%, a pri nacionalnih zadrugah in njihovih zvezah, ako po svojih pravilih ne dele dobička, ampak ga devajo v rezervni zaklad, ki se ne deli niti ob priliki likvidacije, znaša davek b) 5, 7, 9, 11, 13%, odnosno 15% v razmerju rentabilitete po čl. 89 zakona.

Naslednja primerjalna tabela pokaže potemtakem glede davčnega merila sledečo sliko:

Rentabiliteta do	Davek po čl. 89		Davek po čl. 90	
	a)	b)	a)	b)
10%	15%	20%	10 ^o / _o	5 ^o / _o
15%	17%	22%	12 ^o / _o	7 ^o / _o
20%	19%	24%	14 ^o / _o	9 ^o / _o
25%	21%	26%	16 ^o / _o	11 ^o / _o
30%	23%	28%	18 ^o / _o	13 ^o / _o
nad 30%	25%	30%	20 ^o / _o	15 ^o / _o

Pri zadrugah za medsebojno pomoč, pri katerih se poslovni deleži zbirajo z vplačili, ki ne presegajo mesečno 50 ali tedensko 10 dinarjev, a poslovanje jim je omejeno na davanje pomoči, predujmov ali posojil svojim članom za slučaj stiske, pomanjkanja, bolezni ali smrti, se zniža davčna stopnja za 5%, ako svojim članom računajo največ za 3% višje obresti kakor jih je Narodna banka o dotičnem letu računala za eskontovanje menic. Ako bi bila eskonta stopnja nižja od 5%,

se ta ugodnost ne izgubi, če so se od članov zahtevale 8% obresti.

Rentabiliteta se določi iz razmerja dobička, kateri služi kot davčna podlaga, do vložene glavnice dotičnega podjetja.

Ako primerjamo določbe zakonskega načrta s predpisi o pridobninskem davku po zakonu z dne 25. oktobra 1896, opazimo takoj veliko razliko.

Zadruga bodo veliko na slabšem.

Predvsem se pogrešajo določbe o popolni davčni oprostitvi, ki je veljala za posojilnice Rajfajznovega ustroja in za nekatere kmetijske zadruga. Da so se rajfajznovke pri nas tako razvile in da so mogle tako vsestransko blagodejno uplivati na razvoj gospodarstva na kmetih, je gotovo v veliki meri pripisovati popolni davčni oprostitvi teh posojilnic. Njihovo delovanje bo v bodoče vsled davčnih bremen zelo otežkočeno in malim ljudem nikakor ne bodo mogle nuditi tiste pomoči, kakor so jo do sedaj. Tisti, ki so sestavljali ta zakonski načrt, so se dali voditi le od malenkostnih fiskalnih vidikov, niso pa tega vprašanja razmotrivali s širšega stališča in niso uvaževali, da so rajfajznovke v veliki meri pomagale malim ljudem ustvarjati si lastno eksistenco in boljšati njihov gmotni položaj. Ravno na ta način so rajfajznovke mnogo pripomogle, da se je povečala davčna in konsumna moč nižjih slojev. Ali ni taka davčna politika zelo kratkovidna?

Glede ostalih zadrug je pripomniti, da je bila njihova delitev na posamezne davčne vrste veliko bolj pregledna in praktično prirejena kakor sedaj in so bile poleg tega davčne ugodnosti veliko večje nego jih predvideva sedanji načrt. Značilno za duh, ki preveva zakonski načrt, je okolnost, da stavi v čl. 89 zadruga v isto vrsto kakor industrijske in rudarske družbe, prav kakor da so zadruga eminentno kapitalistična udruženja, ne pa organizacije gospodarsko šibkih nižjih slojev. Sta-

ri zakon je zadrugam dovoljeval izdatno znižane davčne postavke, t. j. mesto 10 odstotnega davka progresivno po višini čistega dobička 2,5, 3, 3,5, 4, 5 odstotni davek, ako so po pravilih in dejansko svoje poslovanje omejevale na lastne člane, in ako niso bile davka sploh oproščene. Ostale pridobitne in

gospodarske zadruge so plačevale 4, 5, 6 in 8 odstotni davek, kateri je še le pri najvišjem iznosu nad 20.000 K dosegel normalni 10 odstotni davek.

Predloženi zakonski načrt vsebuje torej določbe, ki bodo zadrugi hudo udarile in brez dvoma zelo ovirale njegov razvoj.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje 32: (Ml. z. v K.) Davčna administracija zahteva od nas en izvod pravil in navedbo, koliko znaša napravna glavica v deležih. Kaj pomeni izraz »napravna glavica v deležih«?

Odgovor: Pod izrazom »napravna glavica v deležih« je razumeti vsoto doslej v gotovini vplačanih članskih deležev.

Vprašanje 33: (Km. dr. v L.) Davčni urad zahteva od naš izkaz nastavljenih uslužbencev v svrhu odmere takse od službenih prejemkov po tarifni postavki 40 pristojbinskega zakona iz leta 1850. Ker dosedaj še nikoli nismo izdajali takih izkazov, Vas prosimo pojasnila, smo li dolžni izpolniti ta izkaz.

Odgovor: Davčni urad hoče predpisati takso od službenih pogodb z Vašimi uslužbenci. Ta taksa se odmerja na podlagi tarifne postavke 40 avstrijskega pristojbinskega zakona iz l. 1850. Odmerja se od vseh letnih službenih prejemkov (plača, prosto stanovanje, remuneracije itd.). Ako se je pogodba sklenila za določen čas, ki pa ne presega dobe 10 let, odmeri se taksa po celi vsoti v tem času prejetih (ali izračunanih) prejemkov.

Ako naj bi pogodba veljala za deset ali več kakor za deset let, se odmeri taksa po desetkratnem znesku vseh letnih prejemkov.

Ako je pogodba sklenjena dosmrtno, se

odmeri taksa ravno tako od desetkratnega zneska vseh letnih prejemkov.

Če pa je pogodba sklenjena na nedoločen čas, odmerja se taksa od trikratnega zneska vseh letnih prejemkov.

V vseh teh slučajih se odmerja taksa po lestvici III ter znaša pri prejemkih: nad 400 do 500 Din 5 Din, pri prejemkih nad 500 do 600 Din 6 Din.

Pri zneskih nad 600 Din pa je vzeti od vsakih nadaljnih 200 Din takse za 2 Din več.

Ta taksa se plačuje brez ozira na to, če se je izdala pravna listina (nastavitveni dekret, namestitveno pismo), obveščanje samo od strani delodajalca ali če se je izstavila od obeli strank podpisana pogodba. Zadostuje tudi, da je nastavitev omenjena v sejnem zapisniku.

Izvete pa so take pogodbe od plačevanja takse, ako je namestitev le provizorična.

Vprašanje 34: (H. p. v Šm. p. R. T.) Kako naj napravimo vlogo na oblast, da bo smel knjigovodja podpisovati hranilne knjižice in druge spise v slučaju, ako niso navzoči odborniki?

Odgovor: Predvsem Vas opozarjamo na Vaša pravila, glasom katerih morajo biti potrđila o prejemkih v imenu zadruge brez izjeme podpisana od dveh udov načelstva, da so veljavna nasproti zadrugi. Z ozirom na to določilo je nemogoče, da bi knjigovodja podpisoval hranilne knjižice. Če hoče hranilnica

in posojilnica to doseči, mora predvsem spremeniti pravila v tem smislu, da podpisuje potrdila o prejemkih načelnik ali kak drug ud načelstva in uradnik, katerega načelstvo za to izrecno pooblasti. Če bi se pravila v tem smislu spremenila, bi ne bilo treba na oblast delati nikake prošnje, ampak bi se samo registracijskemu sodišču javilo, kdo je upravičen podpisovati za zadrugo.

Vprašanje 35: (Lj. p. v K.) Kako dolg rok moramo določiti za odpoved posojila 22.000 Din?

Odgovor: Odpovedni roki niso v zakonu predvideni. Določijo se od slučaja do slučaja in se je pri tem ozirati na okolnosti: če je dolžniku možno dobiti takoj dolžni znesek, ali če obstoji nevarnost, da dolžnik svoje premoženje kakorkoli odtuji itd.

Vprašanje 36: (Okr. p. v M.) Med poslovnim letom smo izvolili enega odbornika in smo ga pri sodišču tudi registrirali. Letos na občnem zboru je ta odbornik ponovno izvoljen. Kaj moramo storiti radi njega pri okrožnem kot trgovskem sodišču?

Odgovor: Njegove izvolitve ni treba v svrhu registracije prijaviti sodišču, ker se je registracija izvršila pri prvi izvolitvi.

Vprašanje 37: (H. p. v M.) V letu 1925 smo zadrugni imenik na novo uredili in pri tem veliko članov pravilno izključili radi iz-

selitve iz okoliša, mnogo jih je umrlo, nekateri so odpovedali, ker niso hoteli plačati poviška deleža. Deleži so znašali 50 para. Radi ureditve knjigovodstva prosim pojasnila, kako naj v blagajniškem dnevniku vpišem, ker od izstopivših članov nikdo ne zahteva povračila deležev, po pravilih pa gre neizplačan delež v rezervni zaklad.

Odgovor: Vplačila zapadlih deležev ne smete prišteti k rezervnemu zakladu, ker ostanejo, četudi jih momentano nihče ne dvigne oziroma jih po Vašem mnenju tudi v bodoče ne bo dvignil, last bivših članov oziroma njihovih dedičev. Ker se pa tudi na račun deležev ne smejo več izkazovati, se denejo pri posojilnicah najbolj primerno na eno skupno hranilno vlogo. Iz te hranilne vloge se potem delež izplača, kadar pač opravičenec njegovo izplačilo zahteva. Knjigovodsko izvedete to tako, da vknjižite v blagajniškem dnevniku med izdatke: prenos zapadlih deležev članov N. N. itd. na hranilno vlogo Y, med prejemke: hranilna vloga Y (prenos deležev N. N. itd.). V razdelniku vstavite znesek med prejemki v rubriko »Hranilne vloge«, v izdatkih »Izplačani deleži«. V deležni knjigi izvedite vse tako, kakor da so se deleži v resnici izplačali, v rubriki za opombo pa zabeležite, na katero hranilno vlogo so se prenesli.

□ | □ | □ | □ ZADRUŽNIŠTVO. □ | □ | □ | □

Glavno skupščino Zadružne zveze so s posebnim pismom pozdravili: Glavni Zadrugni Savez v Beogradu, Glavni savez srpskih zemljoradničkih zadruga v Beogradu, Zadrugni savez v Splitu, Savez srpskih zemljoradničkih zadruga v Sarajevu, Savez hrvatskih seljačkih zadruga za Bosnu i Hercegovinu v Sarajevu, Središnji savez hrvatskih seljačkih zadruga v Zagrebu.

Zadrugna zveza v Celju se je udeležila glavne skupščine po svojem zastopniku.

Pošiljajte denar v denarnih pismih! Mnoge posojilnice se za pošiljanje denarja poslužujejo še naprej naših položnic, mesto da bi nam pošiljale denar v denarnih pismih, ki so poštnine prosta. Strašijo se menda truda, ki ga jim povzroča pečatenje denarnih pisem.

Zveza mora za ves denar, poslan s poštnicami čekovnega zavoda, plačati poleg običajnih stroškov pol promile provizije. V l. 1925 je plačala na provizijah čekovnemu zavodu Din 19.052.46. Zveza sama pošilja vsem članicam denar izključno le v denarnih pismih, da jih obvaruje stroškov. Naj enako delajo tudi posojilnice pri pošiljanju denarja Zvezi.

Sledeča tabela kaže v koloni pod 1 stroški nakazila po poštno čekovnem zavodu pri zneskih od 5000 do 50.000 Din, v koloni pod 2. stroške denarnega pisma. Zadruga se morejo izogniti prvim in drugim stroškom, ker so denarna pisma zadrug na Zvezo in obratno poštne prosta.

Znesek	1. Nakazila po čekovnem zavodu	2. Denarno pismo ¹
Din 5.000	Din 3.10	Din 15.35
„ 10.000	„ 5.60	„ 21.85
„ 15.000	„ 8.10	„ 28.35
„ 20.000	„ 10.60	„ 32.85
„ 30.000	„ 15.60	„ 40.35
„ 50.000	„ 20.60	„ 65.55

Za manjše zneske Vam priporočamo pošiljanje po poštnih nakaznicah, ki so tudi poštne proste v prometu z Zvezo. Po eni nakaznici smete poslati največ 1000 Din. Stane pa vsaka poštna nakaznica 25 par. Torej stane pošiljanje tolikokrat 25 par kolikor tisočakov pošljete.

Denarne kuverte (za 2 pečata) in pečatni vosek ima v zalogi Zveza. Pečatnike (medene) lahko dobite po 50 Din. — Dostavnine po Din 3.— za pismo Zveza ne plačuje, ker sama dviga pisma na pošti.

Poštninska prostost zadrug in združnih zvez. Vsled nekih odredb ministrstva pošte in telegrafa je izdala poštna direkcija v Ljubljani poštnim uradom nova navodila o poš-

ninski prostosti zadrug in združnih zvez (okrožnica XVI/103).

Po teh navodilih uživa razen Zdruga zveze v Ljubljani, Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani in Zdruga zveze v Celju ugodnost poštinske prostosti po členu 56 zakona o proračunskih dvanajstinalah za mesece avgust—november 1925 tudi Zveza gospodarskih zadrug v Jugoslaviji v Ljubljani, registrirana zadruga z omejeno zavezo, ki ima v Sloveniji 31 članic (konzumna društva, produktivne zadruga raznih obrtnikov, kreditna, hranilna, posojilna in vzajemna društva itd.). Te poštinske prostosti so deležne v Sloveniji omenjene štiri zveze v dopisovanju z Glavnim združnim savezom v Beogradu, v medsebojnem dopisovanju in v dopisovanju s svojimi članicami. Te članice (zadruga) pa so poštne proste v dopisovanju z Glavnim združnim savezom in v dopisovanju s svojimi zvezami, a ne v medsebojnem dopisovanju in dopisovanju s svojimi podružnicami. Poštinska prostost velja samo za navadna (nepriporočena) pisma, dopisnice in tiskovine ter za vrednostna pisma in nakaznice. Prav tako tudi niso te vrste pošiljke oproščene poštne v krajevnem prometu.

Da se oproščene poštne ne nanaša na medsebojni promet zadrug z zadrugami, dalje zadruga s svojimi podružnicami in v lokalnem prometu, je bilo odredilo ministrstvo pošte in telegrafa z odlokom z dne 19. febr. 1926, št. 3118. Že prej, namreč z odlokom z dne 5. januarja 1926, št. 5, pa je bilo ministrstvo odredilo, da niso poštne oproščena priporočena pisma.

Naše združništvo v Italiji. Glasom poročila in računskega zaključka za 5. upravno leto 1925 Zdruga zveze v Trstu je bilo koncem leta 1925 včlanjenih pri Zvezi 136 zadruga. Po kakovosti se zadruga delijo sledeče: denarnih zadruga je 88, konzumnih 34,

¹ Pri denarnih pismih je poleg pristojbine vračunjena tudi dostavnina Din 3.— za pismo in denarno koverto Din 0.55.

mlekarskih 8, vinorejska 1, stanovanjska 1, mlinarska 1 in razne 3.

Skupni promet je znašal 212,877,533.73 lir. Kreditne zadruge so imele 341.000 lir deležev, 43,946.780 lir vlog, posojil so dale 27,101.505 lir, naloženega denarja je bilo 13,871.266 lir. Rezervni zaklad znaša 1 milijon 863.602 lir. Poleg Zadružne zveze v Trstu ima slovensko zadružništvo svojo centralo tudi v Gotic, Goriško zadružno zvezo.

Tarifni odbor in zadružništvo. V prvi polovici prejšnjega meseca je imel izvršilni odbor tarifnega odbora pri prometnem ministrstvu sejo, na kateri so sprejeli za poljedelstvo in zadružništvo važne sklepe in sicer:

1. Sklenili so predložiti ministrstvu prometa predlog, da se popust sedanje tarife za umetna gnojila, ki velja za večje polvagonске pošiljke, zniža za 40% tudi za količine do najmanj 100 kg.

Zastopnik Glavnega zadružnega saveza je že poprej zahteval znižanje tozadevne tarife za količine pod 100 kg, t. j. da imajo tudi manjše pošiljke pod 100 kg iste ugodnosti kakor polvagonski transporti in je z ozirom na sklep tarifnega odbora predložil ministrstvu tozadevne zahteve Glavnega zadružnega saveza.

2. Nadalje so sklenili predložiti prometnemu ministru predlog glede popusta za izvoz žita po železnici za 15% od sedanje tarife, toda pod pogojem, da se zjamči kontingent izvoza za najmanj 1500 vagonov v eno smer.

Zastopnik Glavnega zadružnega saveza se je odločno zavzel za 15% popust toda ne glede na kontingent izvoza. Povdaril je, da zadružništvo v danih razmerah ne bi moglo organizirati tolikega izvoza, ker nima razpoložljivega kapitala; ves kapital zadružništva je naložen v posojilih članom in pa v blagu

nabavljalnih zadrug. Določitev tako visokega kontingenta more povzročiti ustvaritev trustev najmočnejših izvoznicarjev in bi tarifne ugodnosti ne prišle v prid producentov ampak samo grupi izvoznicarjev.

Z ozirom na to je Glavni zadružni savez skupno z Glavnim savezom srpskih zemljoradničkih zadruga v Beogradu predložil prometnemu ministru posebno zahtevo, da dobijo zadruge in njihove zveze 15% popust brez ozira na izvozni kontingent ali ako to ne bi bilo mogoče, da se določi kontingent na najmanj 200 vagonov.

Uradna tajnost pri zadrugi. Molčečnost je ena najlepših čednosti, ki dičijo modrega moža. Zadruga, ki naj uživa zaupanje ljudstva, mora imeti v načelstvu in nadzorstvu može, ki znajo molčati. Ali bodo nosili ljudje svoje prihranke posojilnici, če nimajo gotovosti, da je vodstvo zadruga v rokah resnih, molčečih ljudi? Ali kateremu članu bi bilo prijetno, če bi vsa vas vedela, koliko si je on pri posojilnici izposodil?

Ne le pri posojilnicah, tudi pri drugih zadržgah so zadeve, ki ne spadajo v javnost, tako razne kupčijske zadeve, cene blaga, dolgovi, terjatve itd.

Naravno in potrebno je torej, da hranita načelstvo in nadzorstvo glede vsega notranjega poslovanja, v kolikor ne spada v pristojnost občnega zbora, najvestnejše uradno tajnost.

Ali velja to pravilo tudi nasproti članom zadruga? Seveda! To najenostavnejše sledi iz naloge nadzorstva. Če bi imel vsak član pravico, prebrskati poslovne knjige in zahtevati najkočljivejša pojasnila, čemu je potem zakon izrecno določil v § 24., da nadzorstvo nadzoruje poslovanje v vseh panogah uprave, da se more poučiti o poteku vseh zadev zadruga, da ima vsak čas pravico pregledati knjige in dopisovanje in nadzorovati stanje

